

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapestben.

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... kor. 16.— nyolczad oldal ... kor. 4.—

A 60 fillér bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A kath. kántortanítók osztozkodási ügye.

Nem mernék fogadni, hogy e hazában a kath. plébánosok és kántortanítókra áll-e mindenütt az a szabály, hogy szent György-napja az év kezdete? De a mi érseki megyénkben így van s hogy ez így van, nem tudom az okát.

Az egyházi év: Úrjövét első vasárnapja, a polgári év: jan. 1, a tanév: szept. 1, a kath. plébános és kántortanítóké: április 24, a juhászoké: okt. 26. stb. Ez éppen úgy veszi ki magát, mint a régi mértékek kora: a hossz mérték egysége volt az öl, melyben 6 láb, egy lábban 12 ujj számított; a súly mérték egysége volt a mázsa, mely 100 fontot tett s egy font ismét 32 latra oszlott; az űrmérték egysége kétféle volt, a gabonafélékre más, a folyadékokra ismét más egység: amarra pozsonyimérő és bécsimérő: 72 és 80 itezével, emerre akó: 60 és 64 itezével, a rőföt meg — mely sokszor más teendőre is használtatott, nem csak a posztó mérésére — majdhogy ki nem felejtettem a számításból!

De nem azért hozom föl ezeket, hogy talán azt akarnám megpendíteni, miszerint egyszerre legyen minden halandónak újéve, — a mi talán nem is ártana? — Nem, hanem visszatérek czikkem czimére s azt szeretném megállapítani, hogy egyöntetűség legyen a kath. plébánosok s ezekkel egyetemben a kath. kántortanítók javadalmaik osztozkodásában.

Föltételezni azt nem lehet, hogy a változás csak az év végével történjék s ezt okadatolni fölösleges; de helytelenitem is sok iskolaszéknek azon böles (?) határozatát, hogy «a megválasztandó tanító állomását tanév közben el nem hagyhatja!» Ezek már nagyon meg lehetnek szorulva tanító dolgában! Bizonyosan briliáns lehet ott a tanító fizetése!

Nos, tehát nem lehet az máskép, mint a mint van. Egyikünk januáriusban, másikunk áprilisban, a harmadik júniusban, a negyedik októberben vagy deczemberben változtatja állomását. Én

épen november 24-ikén költöztem át jelenlegi állomásomra s hogy miért említem meg éppen ezt az én esetemet, majd alább kifejtem.

A párbérrel, illetve a hívektől való járandósággal könnyebb megosztoszkodni, mint például a kántortanítói föld s rét termésével; mert emel van a sok eltérés, itt a hány ház, annyi szokás uralkodik. Egyik helyen azt tartják: a ki vetette, az aratja is; másik helyen: a vető visszakapja a vetőmagot s az utód aratja a termést; a harmadik helyen: a ki éri az aratást, az arat; az előd nem kap semmit, minék ment el! Ezen kívül, ha valahol még más osztozkodási mód is van, szóljanak hozzá a kartársak: mert hát úgy hiszem, hogy ez közérdekű tárgy.

Én csak e három módot tapasztaltam — s legyenek nyugodtak t. kartársaim — nem mind a hármat magamon. Hanem hallottam említeni azt is, hogy a mit például Dunszt Pál 1898 szeptember havában elvetett, ahhoz az 1899 április havában utódjává lett Kunszt Péternek semmi köze. Én az ellenkező véleményen vagyok. S úgy hiszem, az igazság is mellettem van. Dunszt Pál betöltötte az évet, ő neki az újév jövedelméhez semmi köze! A termés az újév termése. Dunszt visszakapja a vetőmagot s Kunszt learatja a termést.

Most vegyünk másik esetet. Darvas József 1898. szeptemberben vetett és 1899-ben aratott is, de ugyanezen év október elején más állomásra költözött. Állomását Magvas Ferencz foglalta el. Kie lesz a termés? Egyik helyen azt mondják: Darvasé, a másik helyen: Magvasé, a harmadikon pedig, hogy: mind a kettőjüké. A helyes mód ez utóbbi; de hogyan? Darvas először kiveszi magának a vetőmagot, a többi terméssel hónapok arányában megosztoszkodnak — mondják több helyen; — de én azt állítom, hogy ez nem egészen igazságos eljárás; mert, ha mindketten részesülni kívánnak a termésben: mindkettőnek hozzá kell járulni a vetőmag költségéhez is. És pedig a termésben való részesü-

lés aránya szerint. Például a vetőmag 12 hektoliter. Már most Darvas szolgált májustól szeptemberig, vetőmagot ad 5 hektolitert. Magvas szolgált októbertől ápriliséig, vetőmagot ad 7 hektolitert. A 12 hektoliter vetőmag után termelt 96 hektoliter. Ebből előbb levonjuk a 12 hektoliter vetőmagot, a megmaradt 84 hektoliterből Darvas kap 35 hektolitert, Magvas 49-et. Ez az igazság! Ha Darvas magának vindikálja az összes vetőmagot, akkor Magvasat megrövidíti $\frac{5}{12}$ -ed rész vetőmagban.

Igy osztzkodni tehát a leghelyesebb mód, a legigazságosabb út.

És most megmondom, hogy miért jegyeztem meg saját novemberi költözködésemet a fentebbi sorokban? Azért, t. kartársak, mert én az elődöntől $\frac{5}{12}$ -ed résznyi illetményemből — a diés iskolaszék buzgolkodása folytán — egy mákszem nem sok, de még annyit sem kaptam. Minden termést meg labon eladott s eltűnt. Az iskolaszék pedig 1895-től mai napig ez ügyben még egy lépést sem tett.

A szomszédos főlközségben az iskolaszék a tanítói földeket — kántortanító hiányában — kiadta felébe és a szegény szerenesetlen utód kénytelen lesz a feleterméssel megelégedni, mert a pályázati hirdetésben ki van ugyan feve, hogy ennyi meg annyi a föld, de hogy azon földnek csak a feletermése lesz az övé, azt elefejtik közzétenni, mert akkor nem akad tanító.

Oh, Istenem! Hány ilyen és ilyenbb iskolaszék van még hazánk területén!*

Sik-la-ki Istrán.

Mily viszonyban áll a mértan a számtanhoz és mennyi lehet a tananyag az előbbiből a nép szükségéhez képest?

Mert a számtani eredmény kikeresésének módozata nem az adott mennyiségek nevéből, hanem a mennyiségek okozati összefüggésétől függ. Lásuk ezt két példán: 1. Ha 2 q. búzának az ára 16 ft. mennyibe kerül 3 q. búza? 2. Ha két egyenlő körnek területe 16 m², mily nagy lesz 3 hasonló nagyságú körnek a területe? E két példánál a megfejtés módozata, a levezetés logikai rendje teljesen azonos, bár a második példánál az adott mennyiségek egyikének neve mértani fogalom. De itt a kör, tekintet nélkül mértani ismérveire, mint az egységek neve szerepel s így a megfejtés mikéntje nem változván, eredményül mindkét esetben 24-et kapunk, csak az eredmény neve lesz más.

Amde a mértannak is az a célja, a mi a számtani ismerete, t. i. a mennyiség kikeresése, meg-

* A nagyméltóságú püspöki kar megbízásából kiküldött revidáló-bizottság annak idején elkészítette nagy munkával és körültekintéssel a kath. tanítók szolgálati szabályzatát és a javaslatában minderről alapos intézkedés foglaltatik. Fölvívjuk a Kath. Tanügyi Tanács figyelmét ezen fölszólalás alkalmából a revidált népiskolai tantervek és rendtartási szabályok jóváhagyatásának kieszközölésére.

ismerése. De a mértan más módozattal, másnemű tantételek alkalmazásával találja meg a keresett mennyiséget, mint a számtan. Ez a módozat vagy a közvetlen megmérés, vagy a mérés alkalmával szerzett tapasztalatnak, vagyis a szemléltetés útján levezetett mértani szabálynak alkalmazása, mely a közvetlen megmérést fölöslegessé teszi. Lásuk ezt az alábbi példákkal okadatolva:

a) 1. N. utcának hosszúsága 200 m. Ha minden 5 méterre egy-egy fát ültetnek, hány fára lesz szükség? 2. Hány fára lesz szükség N. utcának a beültetésére, ha minden 5 méterre ültetnek egy-egy fát?

Az első példának megfejtésére minden mértani ismeret nélkül elég a számtani következtetés alkalmazása. A második példánál e következtetést alkalmazni nem lehet azonnal. Itt tudni kell, hogy az utca két végpontja között egyenes irányt keressünk, melynek nagysága meghatározza a két pontnak egymástól való távolságát. Ez képzeletbeli egyenes vonal lesz, mely már mértani fogalom. Mivel e távolság nagysága nincs megadva, az utca hosszát meg kell mérni s ez ugyancsak mértani eljárás. Ha a közvetlen mérés eredményét, a 200 m. hosszúságot megkapom, az igazi eredmény kiszámítását átveszi most is a számtani következtetés, mely mind a két példából kihozza ugyanazon mennyiséget: a 40 fát.

b) 1. 4 egyenlő lécz dbom van. Ha mindegyik hossza 3 m., mily hosszú lesz a 4 db. együtt véve? 2. Négyzet alakba van összetéve 4 db. lécz. Az egyik db. hossza 3 m. Mily hosszúságot nyerünk, ha a 4 db. léczet egymásvégéhez illesztve kiegyenesítjük?

Az első példa megfejtéséhez elég a számtani következtetés alkalmazása. A második példánál azonban szükség van mértani ismeretre is. Tudni kell, hogy a négyzetnek 4 egyenlő oldala van, melyek a négyzet területét képezik. A négyzet oldalainak közvetlen megméréséből ismerni kell azt a tantételt, hogy a négyzet területének, tehát a 4 oldal összegének kiszámításához elég ismerni a négyzetnek egyik oldalát. Ha e mértani ismeret meg van, a mennyiség kikereséséhez ugyanazon számtani következtetés lesz az eszköz a 2-ik példánál is, mint az 1-sőnél. Az eredmény mindkét esetben 12 m.

c) 1. Ha egy sorba leraknak 6 dm²-t egymás mellé, ezen sor fölé másik sorba ismét 6 dm²-t mindaddig, míg 6 ilyen sor lesz egymás fölött, hány dm² lesz összerakva? 2. Mily nagy azon négyzetnek területe, melynek 1 oldalának hossza 6 dm.? Az első példánál a keresett mennyiség megtalálására legfőlebb annyi mértani ismeret szükségeltetik, hogy a gyermek a dm²-t ne képzelhesse másnak, mint 4 oldalról határolt síknak. De ennek ismerete nélkül is kiszámítja, hogy ott egy csomóban 36 db. olyan ismeretlen valami van összerakva. A második példánál a megfelelő mértani ismeret nélkül minden számtani törvénynek ismerete is hiába való volna, a keresett

mennyiség megismeréséhez nem vezetne. Vagy kimérem tehát szemléltetve, hogy a dm^2 lapot hányszor lehet az oly nagyságú négyzetben egy sorban, majd egymás fölött elhelyezni, vagy alkalmazom az ily megmérés alkalmával szemléltetett mértani tantételt a négyzet területének kiszámításáról. Ezen tantétel ismeretével a számtani művelet ugyanaz lesz, mint az első példánál.

d.) 1. A gyermek elé tesztek $18 dm^2$ -t. Tegyük föl, hogy a gyermek e fadarabkákat csak úgy ismeri, hogy koczka s nem mint köbtartalom kiszámításának mértékegységét. Összerakok a gyermek előtt 2 sorban $3 \cdot 3 dm^2$ -t s kérdezem, ha három ilyen koczkaréteg lesz egymás fölött, hány koczka lesz e csomóban összerakva? Minden mértani tantétel ismerete nélkül, tisztán számtani következtetéssel kiszámítja, hogy 3×6 koczka, azaz 18 koczka. 2. De ha a példát így adom föl: mekkora azon oszlopnak köbtartalma, melynek hosszúsága 3 dm., szélessége 2 dm., magassága 3 dm.? — úgy a keresett mennyiséget a számtani művelet alkalmazása mellett esakis a megfelelő mértani ismerettel tudja föltalálni. Ismerie kell a szemléltetés útján levezetett tantételt a téglalap területének kiszámításáról, továbbá, hogy a köbtartalmat megkapja, ha az alapot megszorozza a magassággal.

Ezen példákbl látható, hogy a számban *a mennyiség egységének számát*, a mértan pedig *mint területi s térfogati nagyságot keresi*: látható, hogy a mértan a számtannal tantételeik különbözősége dacára, mily közeli viszonyban van s hogy nemcsak a mértani eredmény levezetéséhez van szükségünk számtani ismeretre, hanem a számtani eredmény meggyőzőbb, világosabb volta is igen sokszor igényel bizonyos fokú mértani ismeretet. *ragyis határozottabban kifejezve: mértani ismeret nélkül a számtannak gyakorlati alkalmazása sok esetben, homályos, határozatlan volna s így az alaki képzés célját nem munkálná egész teljességében.*

A szám- és mértan által kutatott eredmény mennyiség-tani bizonyosság. E bizonyosság azonban úgy lesz nyilvánvaló s a belőle levonható tantétel úgy hat meggyőző erővel, ha annak igaz volta nem logikai bizonyítással, okoskodással, hanem a közvetlen szemlélet alapján válik tudattá, ismeretté. De a szemléltetés nem felel meg a célnak, ha az egymással szoros viszonyban levő dolgok közül egyet is megismertetés nélkül hagyunk. Hogy a számtan a gyakorlati célnak megfelelően, sokféle ismeretre van szükség. Ha folyton elvont számokkal foglalkozik, a gyakorlati eredmény kétes leend. *A számtani ismeret úgy lesz gyakorlatilag képző, ha vonatkozásba hozzuk a napi élettel az által, hogy szabályait, műveleteit az életből vett gyakorlati példákban alkalmazhassa.* Ezen szempontból van szüksége többféle ismeretre s e miatt hangzik szüntelen az a követelés, hogy a számtan — a gyakorlati példák révén — vonatkozásba hozassék a többi tantárgyakkal.

E gyakorlati cél szempontjából szükséges a mértékek, pénznemek, időviszonyok stb. ismerete. Ámde a fentebbi példákbl láthattuk, hogy ezek ismeretével a számtan alkalmazhatása nem leszen teljes, mert hiszen a vonal, terület, köbtartalom mértani szempontból való szemléltetés nélkül nem adnak teljes ismeretet. Okvetlenül szükség van tehát a mértani alapfogalmak ismeretére azon czélből is, hogy a számtan gyakorlati alkalmazása meg ne akadjon. A fentebbi példákbl látható, hogy a vonal, szög, a háromszögnek, négyzetnek, a kör területének, köbtartalomnak ismerete nélkül a számtani művelet ugyan végrehajtható, de mi haszna, mi értéke van az oly gyakorlati példa megfejtésének, melynél a mennyiség neve ismeretlen fogalom. Hiába tudja a gyermek kiszámítani, hogy $1000 m^2 + 2000 m^2 = 3000 m^2$, ha a négyzetméterről akár mint területmértékegységről, akár mint mértani fogalomról ismerettel nem bír. Ezen körülményből folyik főképe a mértan és számtan közti viszony. A példatárakban sok példa fordul elő, melynél az adott mennyiségnek ilyen mértani neve van s ha ezekről a gyermeknek nincs meg az ismerete, a számtani következtetés határozottsága, meggyőző ereje szenved meg. Hány és hány példa fordul elő, melyeknél az ár területi, térfogati, vagy hosszúsági kiterjedéstől függ. Ha a növendék csak az elvont számot látja s képzeletben nem hajtja végbe a nagyságnak, kiterjedésnek vagy hosszúságnak összehasonlítását, mintegy képzeletbeli megmérését, megkapja a számtani eredményt, de ez nem lesz világos, nem lesz biztos, meggyőző. Ezekből világosan látható a viszony, melyben a mértan a számtannal van, mert a mértani ismeret nélkül a számtan gyakorlati alkalmazása igen sokszor az alaki képzés szempontjából meddő volna.

De hogy e viszony mily mélyreható, bizonyítja még az a körülmény is, hogy a mértan a számtannak szemléltethető eszköze is. Azt fölösleges bizonyíthatni, hogy mind a két tárgynak lelke a szemléltetés s épen ezért kitünő eszközei az alaki képzésnek, mert *erősítik a figyelmet, foglalkoztatják a gondolkodást és fejlesztik az ítélőképességet.* Hogy az általuk nyújtott mennyiség-tani bizonyosság a gyermek előtt igaznak látszassék, a szabályokat, tantételeket a szemléltetés alapján kell levezetni.

A mértani testek szemléltetése azután a legkitünőbb eszköz a számtani tantételek hebizonyítására, érzékeltetésére. Ha pl. szemléltetem a koczkat, lát minden lapján 4 szöget, 6 lapon 6×4 szöget, $6 \times 4 = 24$, ez szemléltetése a 6 és 4 szorzati viszonyának. Van a felső lapján 4 él, az oldal lapok találkozásánál 4 él s az alsó lapon 4 él, $3 \times 4 = 12$ él. Van fölül 4 csücska, alul is 4 csücska, $2 \times 4 = 8$ csücs. Továbbá a négyzet szemléltetésénél: a négyzetnek van 4 egyenlő oldala, melyeknek összege a kerület. Ha 1 oldala 4 dm., akkor minden oldala amnyi, kerülete $4 \times 4 = 16$ dm. Ha a kerülete 16 dm.,

1 oldala 4-szer kevesebb. Ha 16-ot elveszünk 4 egyenlő részre, annyi mint ha 16-ot elosztom 4-gyel. $16 : 4 = 4$, tehát 1 oldala 4 dm. Nem folytatom tovább, de ezekből látható, hogy a mértan mily sok alkalmat nyújt a számtani szabályok szemléltetésére, bebizonyítására, mely körülmény ismét csak közeli viszonyukat bizonyítja.

Veszprém.

Gubicza Lajos.

(Folytatása következik).

A kath. népoktatás fejlődése 1848-tól máig.*

Jelige: A díszó palota sem keletkezik másként, csak apró kövek egyberakása által.

A jelige hasonlat a kath. népoktatás történeti fejlődésének megírásához, mert a ki kath. tanügyünk fejlődésének lelkiismeretes megírására vállalkozik, nem elégszik meg a kimagasló és általánosan ismert mozzanatokkal, hanem figyelmesen gyűjti együvé a kisebbszerűségekkel foglalkozó és sokszor jelentéktelennek látszó adatokat is.

Nagy munka ez, mert nem áll rendelkezésünkre ez ideig oly kutforrás, melynek alapján e tétel alapos megírására vállalkozhatnánk. Mindazonáltal — szerény tehetséggel — megkísérlem, hogy a szétszórts rendelkezésünkre álló adatokból, hosszas kutatás eredményeként, kath. népoktatás-ügyünk fejlődését e rövid kis munkában összefoglalhassam.

Szechenyi István, hazánk nagy bölese volt az, a ki megértette fejlődésnek indult nemzetünkkel azt az igazságot, hogy a XIX. és a jövő századokban a nemzetek nagysága nem attól függ, hogy mily hadi tetteket művelnek, hanem, hogy mennyi értelmes föl számlálnak. És megértette a nemzet, mert ettől fogva nagy buzgósággal s mondhatni rohamosan szaporodtak nálunk a különféle iskolák, nem csak a városokban, hanem kisebb helységeken és pusztákon is.

Igaz, hogy ez általános föllendülése volt a tanügynek, de tagadhatatlan, hogy a kath. tanügy már akkor túlszárnyalt minden egyéb felekezeti hasontörekvéseket, kath. főpapjaink és világi főuraink áldozatkészsége által.

Bár e pályakérdés a kath. tanügy fejlődését kívánja földolgoztatni, nem térhetek ki oly törvényes intézkedések elől, a melyek általánosan érintik az összes felekezeti tanügyet, mégis ily közös fejlődést ezelő és irányító törvényes intézkedésekből a kath. tanügy fejlődése mindenkor kimagaslik, minthogy ezt is fejlődésre ösztönzi.

A kath. tanügy föllendülése a múlt század végére esik ugyan, de az általános és rohamos fejlődés az 1848 előtti időtől fogva fokozott mértékben 1867-ig terjedt, a mint ezt a politikai viszonyok átalakulása lehetővé tette.

* 200 fr. arannyal jutalmazott pályamunka.

E században legelőször az 1806-iki Ráczió szervezte újból a népiskolákat. Föl kell említenem az 1848 előtti időkből származó oly törvényes intézkedéseket is, melyeknek kihatása és érvényben maradása az 1848 utáni időkre is kiterjed.

Az említett keletű Ráczió megszabta, hogy minden kath. hitközség nemzeti iskolát tartozik fölállítani. Ezen iskoláknak tantárgyai voltak a lelkész által tanított katekizmus, továbbá a tanító által tanított olvasás, írás és számolás. Ugyancsak e rendelet arról is intézkedik, hogy kisebb helységeken a fiúk a leányokkal egy osztályban tanuljanak, míg városhelyeken elkülönítve taníttassanak a leányok női szerzetesek által. Végre azt is megszabta e rendelet, hogy az elemi tanodákban 1—2, a városi normális iskolákban 3—4 tanító alkalmaztassék. Egyebekre nevezve ugyanazok az elvek maradtak irányadók, mint a melyek a régebbi Rácziókban irányadók voltak.

1848 előtt a tanítóképzés tanfolyama csak hat hónapig tartott. 1848 után azonban erre is nagyobb figyelem fordítottat s e czélra külön intézetek állítottak föl több helyen a tanulmányi alap költségén, ú. m.: Pesten, Szegeden, Miskolcon, Érsekújvárott és Nagykanizsán. Ezekben kívül voltak tisztán kath. képezdek is. (Hogy hol, erről nem találtam adatot.)

1848-ig tehát szép haladást látunk e rövid följegyzésekből is, de a további kath. tanügy fejlődését ezelő és nagyratörő törekvéseknek a világoi katasztrófa egy időre véget vetett.

1849-ben és 1855-ben a bécsi kormány a Thun Leó által kidolgozott új tanügyi szervezetet, az úgynevezett: «Organisations-Entwurf» ezímen hirdette ki.

Ezen tervezet a kath. tanügyre igen kedvező volt s kétségtelenül nagy lendületet is adott, legfőbb hibája azonban az volt, hogy iránya a nemzeti élet ellen fordult, a mennyiben minden magyar nemzeti érzelemnek kiirtására törekedett. Azonban hála a Gondvislésnek, a németesítési kísérletek most is hajótörést szenvedtek, mint Mária Terézia s különösen II. József alatt.

Ily törekvésekkel szemben úgy a magyar kormány, valamint a kath. Egyház ellensúlyozásul a tanügynek minden irányára még inkább kiterjesztette figyelmét. Az elemi iskolák, a tanítóképzők, valamint a fölsőbb iskolák újból szerveztettek.

Legsérelemesebb az volt, hogy a német nyelvet a népiskolákban is kötelezővé tették.

Ezen időben legfőbb iskolai hatóság volt a bécsi közoktatási miniszterium. Ez alatt állottak az országos és a kerületi helytartóságok a melléjük rendelt iskolai tanácsosokkal. Az iskolai tanácsosok az iskolai igazgatókkal közvetlen, a népiskolákra nézve pedig az egyházi hatóságokkal állottak összeköttetésben.

E korszakbeli iskolai tanácsosok közül Haas Mihály, a ki később szatmári püspök lett, a legnagyobb tevékenységet és legtöbb buzgalmat fejtette ki a kath. oktatásügy előre vitelében s ebben

kétségtelenül nagy érdemeket szerzett magának; de fáradságtalan tevékenységét nem érvényesítette nemzeti irányban.

Különösen sokat tett új iskolák állítására, a meglevők felszerelésére, a tanítók képzésére s ösztönzésére s új könyvek kiadására. Minden buzgó és tehetséges tanító biztos pártfogóra talált benne. Legkiválóbb munkatársai voltak: Gyurits Antal, Kempeien Győző és Mészáros Imre.

Az előbb említett Thun-féle tanügyi tervezet, iskolák állítására és fönntartására a községeket kötelezte. Ezen kötelezettséget azután komolyan és erélyesen végre is hajtották, úgy, hogy ez időszakban számos új iskola keletkezett, az épületek javítottak, kibővítettek vagy újak emeltek és az osztályok száma szaporított.

Mindez azonban a hitközségek, főpapok s világi főurak költségén történt.

Úgy a lakosok összesége, valamint egyesek is jelentékeny áldozatokat hoztak a kath. tanügynek. Legtöbbet tettek azonban mindig főpapjaink és kath. főuraink. Így Scitovszky János primás, jövedelmének nagy részét iskolai célokra fordította, és pedig tanítójelöltek, tanítók s ezek özvegyeinek fölségítésére és nyugdíjazására s végre a pécsi nagyszerű leánynevelő-intézet alapítására stb.

Bartakovich kisebb adományait nem számítva, 120.000 forintot áldozott iskolákra. Kunst József érsek Kalocsán százezerekre menő költséggel fiúnevelő-intézetet alapított: Roskoványi váci, Ranolder veszprémi, Szaniszló nagyváradai, Haynald erdélyi püspökök a tanügy emelésére nagy összegeket fordítottak.

A világi főurak közül ez időtájt különösen kiemelendők: Albrecht főherceg, Koburg Koháry herceg, Lichtenstein, Batthyány, Brunsvik és mások, a kik szintén sokat tettek és áldoztak a katolikus tanügy érdekében.

Ez időben már különös gondot fordítottak a tankötelezettség szigorú végrehajtására. A gyermekeknek 6—12 éves korukig pontosan kellett iskolába járniok. A mulasztókat karhatalommal vitték az iskolába, a szülőket pedig megbüntették. A gyermekek egész éven át kötelesek voltak iskolába járni, de téli iskolázás csak kivételesen fordult elő.

Az iskolák fokozata főelemi, elemi és alelemi volt. A főelemi iskolában négy, az alelemiekben egy tanító működött. Egy-egy tanítóra száz gyermeket számítottak.

Rendes tanterv csak a főelemi iskoláknak volt, míg a többi népiskolában annyit kellett tanítani, mennyi a főelemi iskola három első osztályára volt előírva. Ezen anyagot falun a hat évi tankötelezettséghez képest fölosztani. Falun tehát hat évig jártak a gyermekek iskolába, városokban azonban, a hol tudniillik főelemi iskola volt, csak négy osztályt kellett végezniök.

A mindennapi iskola bevégezése után kötelesek voltak a gyermekek vasárnaponként ismétlő iskolába járni.

A négy osztályba azon tantárgyak és oly terjedelemben vétettek föl, mint melyeket jelenlegi tantervünk tartalmaz, csak hogy az alkotmánytan és testgyakorlás kimaradt belőle; a rajz és ének azonban kötelezett tárgyak voltak. Sőt a felsőbb osztályban a latin olvasás is, de csak a főelemi iskolákban.

A többiekben rendszerint elmaradtak ezen tárgyak, a beszéd- és értelemgyakorlatok pedig még a főelemi iskolákban is csak elvéve fordultak elő «Szemléleti oktatás» neve alatt.

A kormány tankönyvekről is gondoskodott. E czélból magyarra és más nyelvekre is lefordította a német tartományok részére előírt tankönyveket. Ezen tankönyvek, tekintve tárgyukat és berendezésüket, a német iskolákra a jelesbb taneszközök közé tartoztak; a mi iskoláinkban azonban nemzetellenes irányuk miatt nem nyerhették meg a hazafias érzelmű tanfériak tetszését. A kormány által kiadott vezérkönyvek a számolás, irvoiasás és nyelvoiktatás kezelésére szintén igen jók voltak.

A bécsi kormány ily irányú rendelkezései a kath. iskolákra különösen szigorúak voltak, míg a protesztáns iskolák iránt kiméletesebbek voltak. A zsidó iskolák rendezése a katolikus iskolákkal való egyforma szervezése komolyan munkába vétetett. Azon *egy millió sarcz*, melyet 1849-ben Haynau a magyar zsidóságra kivetett, minta-iskolák létesítésére és fönntartására rendeltetett alapul.

A bécsi kormány, politikai okokból, a tanítóképzésre a legnagyobb gondot fordította. Ezen intézkedései azonban eredményre nem vezettek. Sok tanítóképzőt ugyanis beszüntetett, azoknak magyar tanítóit egyszerűen elbocsátotta s helyettük németeket alkalmazott. A tanítóképző-intézeteknél a tanítói-testület egyetlen rendes tanárból állott, a ki ugyanis a neveléstani szakokon kívül még a nyelvészetieket s nagyrésztben a reáliakat is tanította; a többit óraadókkal töltötték be, nagyobb részben a főelemi iskolák tanítói közül.

Az 1848 előtt állított tanítóképzők helyett 1856-ban kir. római katolikus tanító-képzők állítottak: Besztercebányán, Esztergomban, Győrött, Kalocsán, Kassán, Nagy-Szombatban, Nagy-Váradon, Pécsen, Pesten, Sopronban, Szatmárt és Verseczen.

A tanfolyamok száma kétfő volt s csak algmánáziumot végzett tizenhat éves ifjakat vettek föl. A tantárgyak ugyanazok voltak, mint a főelemi iskolákban, ezekhez járult még a nevelés- és tanítástan, mérés tan, zene és mező gazdaságtan.

A kir. katolikus tanítóképzők leginkább oly helyeken állítottak, hol főelemi iskolák is voltak, mert ezek egyuttal gyakorló iskolául is szolgáltak, míg ezek tanítói a képzőben kiségitő tanárok voltak.

A tanító-jelöltek a tanfolyam befejeztével azonnal képesítőt tettek s fő- vagy alelemi iskolákban önálló vagy altanításra nyertek oklevelet. A kik

azonban csak altanítóságra voltak képesítve. azoknak még egy vizsgálatot kellett tenniük. Az 50-es évek második felében a már alkalmazásban levő tanítók is képesítő vizsgálat letételére lettek kényszerítve.

Végre pedig a tanítók anyagi helyzete ha nem is lényegesen, de mégis javult, különösen városokban.

Gerezd.

Csizmadia Aludár.

(Folytatása következik.)

VEGYESEK.

A hercegprímás alapítványa. Vaszary Kolos bíboros hercegprímás tavaly tudvalevőleg 20.000 korona alapítványt tett a királyné emlékére. Az alapítvány kamatait, melyeket szegény iskoláink fölsegítésére fordítanak, az idén osztották ki először.

A hercegprímás adománya. Ő fömagassága a szegénysorsú ovóképzőbeli növendékek élelmezésére a szent ünnepek alatt 1800 koronát adományozott.

Plebanosi jubileum. Deczember 31-én múlt 25. évteje annak, hogy Bauer József Város-Lődön mint buzgó lelkipásztor áldásosan működik. Ezt a jubileumot ő, mint szűz Maria nagy tisztelője, Nagy-Mária-Czelben már azelőtt megünnepelte. Azonban hívei nem akartak elmaradni e nap megülésétől és szívesen ovációkban részesítettek szeretett plebanosukat, ki a városban kivált az Egyház és tanügy körül elévülhetlen érdemét szerzett magának.

Halálozás. Harsányi Sándor sopron-száli nyugalmazott kántortanító deczember hó 23-án, életének 76-ik, tanítói működésének 53-ik, nyugdíjaztatásának 6-ik évében jobblétre szenderült. Az ő. v. f. n.!

Az Eötvös-alap ünnepe. Az Eötvös-alap Országos Tanítóegyesület immár 25. éve áll fenn s ennek emlékét ünnepelték meg az új alapszabályok értelmében szükségessé vált alakuló közgyűlésen. Új alapszabályokra azért volt szükség, mert a humánus intézmény tanügyi kormányunk atyai gondoskodásából létesült Biskolai internátussal tetemesen megszaporodott. A közgyűlésen szívesen és zajosan ünnepelték Péterffy Sándort, az Eötvös-alap és a Tanítók Házának megalapítóját. A kultuszminiszter megbízásából Zsilinszky Mihály államtitkár jelent meg, ki szintén örömmel sietett Péterffy üdvözlésére. A közgyűlésen több fővárosi és vidéki tanító is volt jelen, kik mindannyian halálával és szeretettel szorították kezét a tanítóság buzgó istápolóival: Péterffy Sándorral és Lakits Vendéllel, a kiknek buzgó munkája hozta létre a Ferencz József Tanítók Házát Budapesten. E gyűlés megalkotta a Tanítók-Háza tisztkarát és igazgatótanácsát is, de ehhez a kath. tanítók érdekképviselete szempontjából szó fér. Fölhívjuk e körülményre az intéző körök figyelmét.

Esztergom a községi jellegű iskolák ellen. Esztergom város képviselőtestülete, a megyei közigazgatási bizottság ama határozatával szemben, hogy a városi elemi iskolák, melyeket a lakosság törzsvagyonyából tartanak fenn valláskülönbőség nélkül, községi jellegűnek tekintendők, elhatározta, hogy katolikus jellegűnek tekinti és eziránt a vallásügyi miniszteriumhoz felebbez. Ugyancsak felebbez ama közigazgatási bizottsági határozat ellen, melyvel a városi tanítónok férjhezmenetelét megengedtetett.

A katolikus cím és jelleg. Jámor Pál szabadkai gimnáziumi egykori direktor önhatalmúlag kihagyta a szabadkai főgimnázium címéből a katolikus jelzöt. Ebből bosszas eljárás lett, a decz. 29-én tartott közgyűlés azonban oly határozatot hozott, mely szerint a szabadkai főgimnáziumonkéntül ez a szép cím fog ékeskedni: Városi katolikus magyar főgimnázium. Irdekes Pertich Mihály arvaszéki elnöknek a katolikus cím fon-

tartása érdekében mondott beszéde. Beszédében meg nem ezáfolható érvekkel bebizonyította, hogy a gimnáziumnak föltétlenül katolikusnak kell lennie címében is s egész nyíltában, mert, hogy a címében a katolikus szó benn van, ezzel a város túlnyomóan katolikus lakossága biztosítva lesz arról, hogy gyermekei vallása és erkölcesével ellenkező irányban ott neveltetni nem fognak. A tanároknak úgy kell tanítaniok, hogy az Egyház jogait ne sértse, «mert Isten nélkül iskolát, ugymond, nem akarunk istápolni».

Tanítók otthona Szolnokon. Jász-Nagykún-Szolnokvármegye tanítóinak egyesülete mozgalmat indít, hogy a megyebeli tanítók gyermekei számára Szolnokon internátust létesítsen. Erre a célra fölhasználják a segítő-alap háromezer forintját, de mivel ez nem elég, a társadalomhoz fordulnak, hogy anyagi támogatásával legyen segítségére azoknak, a kik életének minden munkája a társadalom új nemzedékének nevelése.

A koronaértékben való kötelező számítás. A hivatalos lap mai száma közli az igazságügyminiszternek a koronaértékben való számítás kötelező behozataláról szóló rendeletét. A rendelet főbb pontjai a következők: Az új törvényes érték hivatalos elnevezése az 1899. évi XXXVI. t. cikk szerint a «koronaérték». Rövidítve a koronaérték k. é. betűkkel jelezhető. A pénzösszegek megjelölésénél szigorúan ügyelni kell arra, hogy ne támadjon kétség az iránt, vajjon a pénzösszeg koronaértékben, avagy ausztriai vagy más értékben szól-e. Az 1899. évi XXXVI. t. cikk 7. §-a a pénzösszegnek koronaértékben való kifejezését kötelezően csak oly birói határozatra nézve írja elő, mely pénzben való marasztalásra szól. Ebben az esetben az 1899. évi XXXVI. t. cikk 7. §-a megfelelő alkalmazásának van helye. A telekkönyvi betétek (U) lapjának 5. rovatában (1886. évi XXIX. t. cikk 3. §) a kataszteri tiszta jövedelmet, ha ennek kitüntetése vagy átvezetése 1900. január hó 1-je után történik, csupán az új értékben kell kifejezni.

A Szt. László-társulat decz. hó 19-én d. u. 4 órakor Steiner Fülöp dr. székesfejérvári püspök elnöke alatt a központi papnövelde dísztermében választmányi ülést tartott, melyre a tagok nagy számban jelentek meg. A választmány 11 intézetnek kárásonyi segélyezésül 700 forintot szavazott meg. Azután a választmány több fontos indítványt vitatott meg és fogadott el, melyek a társulatnak minél szélesebb körben való terjesztésére és ennek újabb fellendítésére alkalmasak.

Tanulságos szavak. Smith angol képviselő levelet küldött a Times-ben, a melyben az angolok vereségei alkalmából a többi közt a következőket mondja: Mi angolok egészen elfelejtettük, hogy van Isten. Nemzeti életünk az utóbbi években tele volt képzőfődéssel és arroganciával. Államférfiaiunk úgy kérkedtek a nagy birodalommal, mintha az ő kezük hozta volna létre. Erkölcsünk könnyebb, hangunk ledérebb lett. Nemzetünk megérdemelte ezt a fenyítést. Nekünk angoloknak meg kellene győnni nemzeti bűneinket és Istenhez bocsánatért kellene könyörögnünk.

A Századok legújabb száma a történelemtudósok, de a laikus közönség tetszésére is gazdag tartalommal dicsekszik. A bevezető cikkelyt Fraknoi Vilmos irta Mátyás király diplomatáiról (XI. és befejező közlemény) értekezik. Ezután a történeti irodalom legújabb vívmányai kerülnek ismertetés alá s végül a társalovat sok apró s érdekes történelmi témával foglalkozik. A Magyar Történelmi Társulat megbízásából Nagy Gyula titkár szerkeszti a kitünő folyóiratot.

Szerkesztői üzenetek.

G. E. Nem rendelkezünk ily példánnyal; de azon leszünk, hogy az egész javaslat lapunkban közzétehető legyen. Viszont. — **V. A.** A kért választ megadjuk. — **D. F.** Az illetékes egyházi főhatóság útján. — **Sz. M.** A tanítói foldek után csak állami adót köteles fizetni és

pedig vagy az iskolaföntartó, vagy a tanító, erre nézve a díjlevél intézkedése a döntő. — **R. J.** Forduljon fölvilágosító tanácsokért Gyürky Ödön úrhoz, a «Társulati Értesítő» szerkesztőjéhez. Budapest, IV., Molnár-utca. Kath. Kör. Ő a legnagyobb készséggel küldi meg az említett könyvet. **M. G.** A tandíj nagysága fölött és arról, hogy az így befolyt tandíj kit illet, a tanítót-e vagy az iskolaföntartót, minderről az iskolaszék intézkedik. Az iskolaszék határozata az egyházi főhatóság jóváhagyása után jogerős. A tandíj kivetése ez esetben méltányos. — **Cs. J.** Beérkezett. — **Sz. J.** Vizsont.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

Az **albaári** kántortanítói állomásra **1900. január 14-ére** pályázat hirdettek. Javadalmazás: a díjlevélben kitüntetendő címeken 800 kor. és némi mellékes. Lakása: két szoba, két konyha, kamara és istálló. Kert 500 ööl. U. p. Dunaszerdahely. **Vásonyi József** esp. pléb., isksz. elnök. 11 1-1

A **kajali** (Pozsonymegye) róm. kath. államilag segélyezett népiskolánál a tanítói állomásra **1900. évi jan. 14-ére** pályázat hirdettek. Fizetése: a község pénztárából 50 korona havonként. Okleveles tanítónak 200 kor. államségély, szintén havi részletekben. Bútorozott szoba fűtővel. Kérvények a róm. kath. *iskolaszék elnökéhez* intézendők. 9 1-1

Egri érseki megye.

Az 51. számban közzétett **bujai** pályázat határideje *jövő év január 25-ére* újlag kitzetetik. Buj. 1899. decz. 23. *Iskolaszék.* 8 1-1

A **pócs-petri** róm. kath. kántortanítói állásra pályázni lehet **1900. évi január hó 23-áig.** Kötelessége a kántori teendők s az elemi fiú-osztály tanítása. Javadalma: két padozott szoba, konyha, istálló, pince és sertés-öl, konyhakerttel: 13 kat. hold szántóföld, egy luczernás kert, egy darab jókarban lévő filloxera-mentes homoki szőlő, mely ez évben 6-700 liter bort termelt, négy marhalegeltetési jog a közös legelőn, 300 véka párbér-rozs és 60 frt párbérpénz, 30 frt a máriapócsi templompénztárból, 46 frt a községi pénztárból, egyszerű stóla-díj az anya-dupla stóla-díj a fiókegyházakból — átlag évenként 200 frt. Minthogy itt közös iskola nincs, kilátás van arra, hogy a közös iskolai három hold igen jó föld haszonélvezetét is megkapja. Főnt írt határidőig kellő okmányokkal felszerelve, személyesen lehet bármely nap alulírt iskolaszéki elnöknel jelentkezni. Posta Mária-Pócs, vasútállomás (per Nyiregyháza) Kálló-Senzjén. *Holló Mihály* plébános. 7 1-1

Győri püspöki megye.

Köny (Győrmege) róm. kath. iskolájához az eddigi tanítónak előmenetele folytán okl. osztálytanítói állomásra pályázat hirdettek. Fizetés: 400 frt és egy bútorozott szoba. A kérvény és okmány **1900. jan. 13-ig** a róm. kath. *iskolaszék elnökségéhez* küldendők. 2 1-1

A **sopron-rákosi** kath. népiskolánál egy osztálytanítói állásra **f. évi január hó 15-éig** pályázat hirdettek. A fizetés 400 frt. A tannyelv német. A tanító tartozik az osztályban való tanításon kívül a vasárnapi iskolában s a kántori teendőkben is segédkezni. A folyamodványok a rákosi *iskolaszékhez* küldendők. 16 1-1

Kassai egyházmegye.

A sárospataki plébániához tartozó **Károlyfalván** megüresedett róm. kath. tanítói állomásra pályázat hir-

dettetik. Javadalmazása: 800 korona készpénzben, hat vékás föld haszonélvezete, legeltetési és fajzasi jog a közöshen, esekély stóla és két szobából álló lakás. Tanító tartozik vásár- és ünnepnapokon orgonalmi és a rózsafüzér ájtatosságban résztvenni. Kérvények **január 15-éig Szekcsák Kálmán** sárospataki apát-plébánoshoz intézendők. 10 1-1

Szombathelyi egyházmegye.

A németújvári plébániához tartozó **Kolosvár** fióközségben a róm. kath. tanítói állomás betöltése végett **1900. évi január 25-éig** pályázat nyitattik. Tanítói fizetés: földbér megváltás 50 frt, nyolcz öl puha tűzifa á 5 frt = 40 frt: átlag 50 tanköteles gyermek után évenként á 1 frt 60 kr tandíj 80 frt, a községi pénztárból negyedévenként előleges részletekben 215 frt: kántori fizetés: stolaris jövedelem 5 frt, harangozási díj 10 frt, összesen 400 frt. Ezen díjazáson kívül lakás és iskolakert szabad használata. A megválasztandó az iskolaszéki elnök megkeresésére rózsafüzért köteles tartani. A taniskola fűtéséről a község gondoskodik. Tannyelv: német-magyar. A kellő okmányokkal felszerelt folyamodványok a főnt kitűzött napig **Matz Jácint** pléb. hely. iskolaszéki elnökhez Németújvárra küldendők. 12 1-1

Veszprémi egyházmegye.

Nagy-Kamond fióközség róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Jövedelme az 1893. évben közigazgatásilag fölvelt jegyzőkönyv alapján: esinos lakás, melléképületek s konyhakerttel. Fekvéségekben: 10 hold 1016 ööl szántó s rét — 170 frt 50 kr. Uradalomtól egy hold szántó, fél hold rét — 25 frt. Temetőfü — 5 frt. A szántók munkálása, aratás, hordás, napszámok stb — 86 frt 50 kr. Karez-rozsátlag 30¹/₄ mérő — 90 frt 75 kr. Párbérpénz-átlag 25 frt 50 kr. Tűzifa két öl — 23 frt 20 kr. Tandíj-átlag 47 frt 60 kr. Ismétlők után községtől 12 frt. Stolaris-átlag 21 frt. Harangozás 10 frt. Választáson **1900. január 11-én** személyes megjelenés kérietik. Folyamodványok a karakói *plébánia-hivatalhoz* intézendők. (Vasmege, u. p. János-háza.) 1054 3-3

Tabi (Somogymegye) róm. kath. magyar tannyelvű népiskolánál újonnan szervezett tanítói állomásra **jan. 24-ig** pályázatot hirdetek. Fizetés: 800 korona és egy-szobás lakás. Kérvények iskolaszékre czimezve alólírothoz küldendők, ki bővebb fölvilágosítást adhat. Állomás azonnal elfoglalandó. Csak okleveles nő- és férfi-tanítók pályázhatnak. *Mendrek*, tanító. 17 1-1

Ajánlkozás. Egy II. év. képezdész tanító s. kántori állást keres. Czím: *Czibulya János* Forgácsfalván, Gömörmege. 15 1-1

Olesóságok 1900. évre!

Zongorára: Induló album. (15 hires ind.) Tánccs album (12 gyönyörű db). Strauss album (9 különb. tánc). Concert album (Beeth. Chop. Schum. Web-től). Opera album (Büvös vadász, Norma, Preciosa stb.) Salon album (10 remek db). Egy-egy album gyönyörű kiállításban 1 korona 20 fillér. — **Orgonára:** «100 praelud» 1 kor. 40 fill.: Hesse: Könyű praeludok 1 kor. 40 fill.: Körner: Gyakorlati orgonasz (646 darabbal) 4 kor.: Rinck: Org. isk. VI. köt. összesen 4 kor.: Köhler: Zong. isk.: 4 kor.: Hohmann: heg. isk.: 2 kor. 40 fill.: Wannaus: harmon. isk. 2 korona. A föfolyt évben ezen orgonakottákból rendkívül sokat adtunk el, mindenki teljes megelégedésére. «**Hirdető Salon**» kiadóhivatala, *Budapest, I., Fehérvári-ut 28.* 14 1-1

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.

A Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala a róm. katolikus tanintézetek t. vezetőinek s tanítóinak becses figyelmébe ajánlja tanszerekkel és tankönyvekkel gazdagon felszerelt raktárát, hol az elemi és polgári iskolák, valamint a képezdek számára előírt és azok használatára engedélyezett összes tankönyvek mindig készletben tartatnak.

Különös figyelembe ajánlatnak a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent következő tankönyvek:

Hittani könyvek.

Esztergomi elemi katekizmus	frt —.09
— kis katekizmus	„ —.18
— közpatekizmus (a religió történet rövid vázlatával)	„ —.40
Egri elemi katekizmus	„ —.06
— kis katekizmus	„ —.16
— közpatekizmus (a religió történet rövid vázlatával)	„ —.30
— nagy katekizmus	„ —.45
<i>Róder Mihály</i> . Biblia kisebb gyermekek számára	„ —.21
— Biblia középkori gyermekek számára	„ —.28
— Biblia nagyobb gyermekek számára	„ —.53
<i>Gerely József</i> . Kis képes biblia I—II. oszt. számára	„ —.25
— Kis képes biblia III—V. osztály számára	„ —.40
A ker. kath. Egyház szertartásainak magyarázata (a Veszprém egyházm. népiskolák számára)	„ —.18
<i>Sapka Márton</i> . A ker. kath. Egyház szépsége, szokásait és szertartásait. (Szertartástani)	„ —.35
A religió történetének rövid vázlata	„ —.10
<i>Némethi Gyula</i> . Egyháztörténelem	„ —.20
<i>Demény Dezső</i> . Alapvető hittár. Füzeve 44 kr., kötve	„ —.60
— Agazatos hittan. Füzeve 60 kr., kötve	„ —.80
— Erkölcstan. Füzeve 60 kr., kötve	„ —.80
<i>Hajdu Zoltán</i> . Lelektan és Gondolkodástan. Füzeve 1 frt 20 kr., kötve	„ 1.40

Fali olvasótáblák.

Fali táblák a <i>Bárány-féle</i> ABC-és könyvhöz (24 l.) Cruda	frt 2.40
— Vászorra húzva, fölgatásra készen	„ 12.—
Fali táblák a <i>Möcsy-Petrovics-Schultz-féle</i> ABC-és könyvhöz (24 l.) Cruda	„ 2.40
— Vászorra húzva, fölgatásra készen	„ 12.—

Ha a társulat által kiadott ABC-és könyvek valamely iskolánál bevezettetnek, az iskolaszéki elnök iratátára a hozzá való fali olvasótáblák fölhuzatlanul egy példányban *ingyen* küldetnek meg.

ABC-és könyvek.

<i>Bárány Ignác</i> . ABC-és könyv	frt —.10
<i>Möcsy-Petrovics-Steinberger</i> . ABC-és könyv (bővített kiadás, 8 iv)	„ —.20
— ABC-és könyv (kisebbitett kiadás, 5 iv)	„ —.12
<i>Zellner József</i> . Magyar ABC-és könyv a tótajku róm. kath. népiskolák számára	„ —.15

Olvasókönyvek.

<i>Bárány Ignác</i> . I. olvasókönyv a kath. népiskolák I. osztálya számára	frt —.10
— II. olvasókönyv a kath. népisk. II. oszt. szám.	„ —.18
— III. „ „ „ III. „ „	„ —.24
— IV. „ „ „ IV. „ „	„ —.30
— V. „ „ „ V. „ „	„ —.64
<i>Möcsy-Petrovics-Walter</i> . II. olvasókönyv	„ —.24
— III. olvasókönyv	„ —.30
— IV. „ „ fiúiskolák számára	„ —.44
— IV. „ „ leányiskolák számára	„ —.44
— V. „ „ fiúiskolák számára	„ —.72

<i>Zellner József</i> . Magyar olvasókönyv a tótajku róm. kath. népisk. második osztálya számára	frt —.45
<i>Dreiszigler-Szónord-Szokoló és Róvó</i> . Olvasókönyv gazdasági és általános ismétlő-iskolák használatára, kötve	„ —.50

Olvasó- és tankönyvek osztatlan iskolák számára.

<i>Möcsy-Petrovics-Schultz</i> . Első olvasó- és tankönyv az osztatlan népiskolák III—IV. oszt. számára.	
— <i>Egyik év</i>	frt —.30
— <i>Másik év</i>	„ —.30
— <i>Második olvasó- és tankönyv</i> az osztatlan népiskolák V—VI. osztálya számára. <i>Egyik év</i>	„ —.40
— <i>Másik év</i>	„ —.40
<i>Ember Károly</i> . Kath. falusi iskolások Olvasó- és tankönyve az osztatlan népiskolák III—VI. osztálya számára	„ —.44

Iskolai napló-nyomtatványok.

Hitelemzési napló (nagy ívrét) ivenkint	frt —.05
A) minta: Fölvételi napló, nagy regálalokban (ezimiv 75 rovattal, folyó iv 100 rovattal) ivenkint	„ —.05
B) minta: Anyakönyv és osztályzat (ezimiv 25 rovattal, folyó iv 50 rovattal) ivenkint	„ —.05
C) minta: Mulasztási napló (ezimiv 30 rovattal, folyó iv 40 rovattal) ivenkint	„ —.05
Népiskolai rendszabályzat és Értesítő könyvecské, egy példány	„ —.05
Intés (egy iven 8 példány) ivenkint	„ —.05
Figyelmeztetés (egy iven 8 példány) ivenkint	„ —.05
Táblázat Evi jelentésre a népiskoláról, ivenkint	„ —.05

Új naplóívek.

A 1. minta. Fölvételi napló a róm. kath. kisdé- övödák és menedékházak számára. Beliv 32 rovattal, ezimiv 24 rovattal. Ara ivenkint	frt —.02
A 2. minta. Fölvételi napló a róm. kath. népokta- tási tanintézetek számára. Beliv 32 rovattal, ezimiv 24 rovattal. Ara ivenkint	„ —.02
B 1. minta. Mulasztási napló a róm. kath. kisdé- övödák és gyermekmenedékházak számára. (Egy iv négy gyermek számára szolgál.) Ara ivenkint	„ —.02
B 2. minta. Előmeneteli és mulasztási napló a róm. kath. népiskolák számára. (Egy iv négy gyermek részére szolgál.) Ara ivenkint	„ —.02

Népiskolai bizonyítványok.

Egy példány ára 3 kr., 25 példány 60 kr., 50 példány 1 frt 10 kr., 100 példány 2 frt.

Kimerítő tankönyvjegyzékkel, melyben a német, tót stb. nyelven kiadott tankönyvek is föl vannak sorolva, valamint bevezetés céljából a társulat kiadásában megjelent tankönyvekől mutatványpéldányokkal kívánatra ingyen és bermentve szolgál

a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala,

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28b.